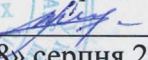

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту історії, права та міжнародних відносин

 Олександр ЖУКОВ
«28» серпня 2025 р.

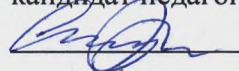
**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТОЛОГІЯ**

Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова Світлана МОЦАК,
кандидат педагогічних наук, доцент

Суми – 2025

Розробник:

Крупеня І.М., кандидат політичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

	25.10.2025
	25.10.2025
	25.10.2025

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
2-й		-й	
Семестр			
4-й		-й	
Лекції			
20 год.		год.	
Практичні, семінарські			
26 год.		год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
72 год.		год.	
Консультації:			
2 год.		год.	
Вид контролю: <i>залік</i>			
Загальна кількість годин - 120			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – подати комплексне уявлення про сучасну гуманітарну та українську державотворчу перспективу: основні теоретичні підходи, методологічні принципи, філософсько-політичні рефлексії, дискурсивні практики та експериментальний практико-дослідницький аналіз. Окрім того, окреслення головних антропологічних проблем у політиці та формування свідомості студентів на засадах сучасних гуманістичних ідеалів, ліберально-демократичних цінностей, національно-патріотичних та громадянських пріоритетів. Визначальним у процесі вивчення дисципліни є осмислення студентами специфіки сучасної політології, яка допоможе їм, майбутнім спеціалістам, розкрити максимальні теоретичні та практичні перспективи фахової самореалізації в процесі європейської самоідентифікації України.

Завдання курсу:

- засвоєння студентами знань з історії політичної думки та теорії політичної науки;
- отримання знань про категоріальний апарат, методологічні засади та методи політичної науки;
- вироблення у студентів навичок виокремлювати теоретичні і прикладні аспекти політологічного знання, раціонального та ірраціонального в політиці;
- отримання знань та уявлень про природу сучасних політичних процесів, сутність і різновиди політичних систем та режимів;
- окреслити основні проблемні питання політичних досліджень;
- розглянути основні політично-ідеологічні парадигми сучасності та показати їх взаємозв'язок із загально світоглядними та філософськими проблемами;
- проаналізувати політичну проблематику в контексті процесів державотворення;
- виробити світоглядно-політичні орієнтири, спрямовані на визначення кожної людини, її антропологічної та онтологічної цінності в контексті політичних процесів;
- осмислення історичного розвитку суспільства та визначальних тенденцій його сучасного поступу;
- здобуття навичок для практичного застосування теоретичних знань з аналізу політичних процесів та явищ в Україні та інших державах;
- самоутвердження себе як особистості та фахівця на засадах пріоритету прав людини в сучасному громадянському суспільстві.

Завдання лекційних занять проведення полягає у тому, щоб ознайомити студентів із теоретичними засадами політичної науки, світовим досвідом демократичного устрою суспільного життя та сучасним станом політичних відносин в Україні, які будуть викладенні слухачам у відповідності з програмою та робочим планом навчальної дисципліни «Політологія». Це закладе світоглядні основи розвитку демократії в українській державі та орієнтацію на входження України у Європейський Союз.

Завдання практичних занять полягає у тому, щоб сформувати у студентів на основі теоретичного матеріалу, поданого на лекціях та в процесі самостійного освоєння програмного матеріалу, глибоке розуміння основних закономірностей та перспектив розвитку політичної сфери суспільного життя, сформувати демократичні засади політичної свідомості та політичної культури, виробити навички політичної участі студентської молоді та молодих спеціалістів у формуванні та функціонуванні громадянського суспільства, української держави, а також формувати українські патріотичні настанови та виробити готовність у молодого покоління відстоювати національні потреби й інтереси.

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК14. Здатність розуміти закономірності розвитку та самостійно аналізувати ситуацію в країнах і регіонах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру із застосуванням міждисциплінарних та наукових методів досліджень міжнародних відносин.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* формування студентів певного обсягу знань про політичні, економічні, соціальні процеси у світі, місце у ньому України, взаємозв'язок внутрішньої та зовнішньої політики, виробленні навичок аналізу історичних явищ та виявлення їх причинно-наслідкових зв'язків, самостійного узагальнення інформації, вмінь застосовувати набуті знання у повсякденній діяльності, орієнтації у суспільно-політичному житті країни;

- *когнітивно-освітня мета:* формування цілісного уявлення про основні етапи розвитку міжнародних відносин як науки та ознайомлення з понятійно-категоріальним апаратом;

- *професійна мета:* формування знань про систему міжнародних відносин, середовище системи міжнародних відносин, учасників міжнародних відносин, їх цілі, засоби і стратегії;

- *виховна мета:* формування патріотичної свідомості, ознайомлення з поняттями національні інтереси держави, правові та моральні принципи регулювання міжнародних відносин.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Викладання курсу «Політологія» ґрунтується на засвоєнні фахових компетенцій, що формуються як результат вивчення таких дисциплін, як

«Філософія», «Психологія», «Історія та культура України», «Історія світової дипломатії», «Теорія міжнародних відносин».

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

ПРН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

ПРН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

ПРН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

ПРН 16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	<p>Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.</p> <p>Оцінка «відмінно» виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань.</p>
82-89	<p>Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.</p> <p>Оцінка «добре» передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.</p>
74-81	<p>Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.</p> <p>Оцінка «добре» передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.</p>
64-73	<p>Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.</p> <p>Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка “задовільно” передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.</p>
60-63	<p>Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.</p> <p>Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка “задовільно” передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.</p>
35-59	<p>Кредит не зараховано. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки.</p> <p>Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки.</p>
1-34	<p>Кредит не зараховано. Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.</p>

Розподіл балів

Поточний контроль									Підсумк ова контрол ьна	Разом	Сума
Теми курсу											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9			
Поточний контроль											100
8	8	8	8	8	8	8	8	8	10	82	
Контроль самостійної роботи										18	
2	2	2	2	2	2	2	2	2			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Політологія» можуть бути:

- усне опитування. Здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;
- тестові завдання. Тести – це спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь;
- контроль самостійної роботи;
- залік.

Засоби діагностики результатів навчання мають на меті критичне мислення, комплексне розв'язання проблем, оригінальність, креативність, міркування та створення ідей, комунікативні навички та навички самоорганізації, вміння працювати з інформацією. Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Предмет політології, її сутність, основні категорії, методи та функції.
2. Політика, її зміст, структура, об'єкти і суб'єкти.
3. Соціальна структура сучасного суспільства, тенденції його розвитку.
4. Порівняльний аналіз політичних концепцій Платона та Арістотеля.
5. Політичні концепції Нового часу. Д. Локк, Т. Гоббс, Ш. Монтеск'є.
6. Основні політико – ідеологічні доктрини сучасності (комуністичні, соціал-демократичні, консервативні, ліберальні, фашистські), їх характеристика.
7. Влада як явище суспільного життя.
8. Принцип розподілу державної влади та її історичні форми.
9. Влада як соціальне явище.
10. Концепції влади. Методи влади.
11. Поняття політичної системи. Структура й функції політичних систем.
12. Типологія політичних систем.
13. Політична система України.
14. Поняття політичного режиму і його типи.
15. Політичний режим сучасної України.
16. Держава в політичній системі суспільства.
17. Поняття, ознаки, структура держави.
18. Форми державного правління та державного устрою.
19. Правова держава і громадянське суспільство.
20. Політична еліта і лідерство.

21. Політичні партії: їх сутність та місце у політичній системі суспільства.
 22. Поняття, і типи партійних систем, їх типологія.
 23. Особливості формування сучасних політичних партій.
 24. Громадські організації та рухи, їх роль і місце у політичній системі суспільства.
 25. Поняття, зміст і структура громадянського суспільства.
 26. Типи демократії їх сутність та критерії визначення.
 27. Принципи виборчого права та організації демократичних виборів.
 28. Вибори та їх класифікація. Типологія виборчих систем
 29. Виборчі системи і їх місце в формуванні інститутів політичної влади.
- Виборча система в сучасній Україні
30. Політична свідомість і політична культура, як важливі елементи політичної системи.
 31. Політична ідеологія як найважливіший стрижень політичної свідомості людини, її структура (ідея, гіпотеза, концепція, теорія, ідеал, гасло, програма політичного розвитку).
 32. Природа, місце і роль міжнародної політики та міжнародних відносин у житті сучасного суспільства.
 33. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.
 34. Національний інтерес та національна безпека.
 35. Міжнародні конфлікти, причини їх виникнення та шляхи вирішення.
 36. Міжнародні відносини і міжнародна політика у політичному житті суспільства.
 37. Євроінтеграційна політика України: виклики та перспективи.
 38. Предмет і об'єкт геополітики.
 39. Основні підходи до геополітичного структурування світу.
 40. Закон дуалізму стихій Суші і Моря. Сухопутна та Морська могутність.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Політика і суспільство

Тема 1.1. Політологія як наука. Історія світової політичної думки.

Предмет, об'єкт і методи політології як науки. Політика, її місце і роль в суспільному житті. Підходи до розуміння феномену політики. Історія формування поняття «політика». Широке і вузьке розуміння політики. Політика як владні взаємовідносини: регулювання, розподілу, впливу і виконання. Історія формування політології як науки. Основні парадигматичні підходи в політології. Навчальні дисципліни, пов'язані з політичною наукою.

Історія формування політичної думки античної Греції. Ідеали афінської демократії. Сократ, його вплив на розвиток політичної думки античної Греції.

Модель ідеальної держави Платона. Арістотель — родоначальник політичної науки. Стародавній Рим. Вплив християнства на історію політичної думки.

Специфіка політичної думки Середньовіччя. Політичні вчення Аврелія Августина, Томи Аквінського. Держава як цінність відносного характеру у творах мислителів Середньовіччя. Концепції природних прав, суспільного договору, народного суверенітету, правової держави у Новий час. Їх вплив на формування сучасних політичних систем.

Тема 1.2. Влада і владні відносини.

Політична влада: поняття, ознаки, концепції. Суб'єкти, об'єкти політичної влади. Засоби або ресурси влади. Шляхи завоювання політичної влади. Структура і функції політичної влади. Легітимність і легітимація влади. Потреба у владі, принципи і способи її реалізації.

Тема 1.3. Політична система суспільства.

Поняття система, суть системного підходу. Політична система, моделі політичних систем. Структура й функції політичних систем. Типологія політичних систем. Теорії політичних систем Д. Істона, Г. Алмонда. Особливості політичної системи, її структура. Компоненти політичної системи. Зміст основних функцій політичної системи. Розвиток політичних систем і їх взаємодія з іншими підсистемами суспільства. Політична система України на сучасному етапі.

Тема 1.4. Держава як політичний інститут

Поняття, ознаки, структура держави. Підходи до розуміння місця і ролі держави, її походження. Характеристики державної організації, функції держави, її відмінність від інших інституційних утворень. Форми державного правління та державного устрою. Правова держава і громадянське суспільство. Українська незалежна держава як результат політичного самовизначення українського народу.

Тема 1.5. Політичні режими. Особливості сучасної демократії

Поняття політичного режиму і його типи. Критерії типології політичних режимів та їх основні різновиди. Сутнісні риси демократичного режиму, його загрози. Тоталітаризм: об'єктивні та суб'єктивні передумови. Авторитарний режим, його історичні та сучасні моделі. Прояви авторитаризму в політичному житті сучасної України. Вплив олігархічних груп на деформацію політичного режиму. Тоталітаризм як політичний феномен ХХ ст.

Історичні моделі та сучасні концепції демократії. Принципи та форми демократії. Вибори як основа політичної демократії. Різновиди виборчих систем. Політичний режим сучасної України. Засади парламентських та місцевих виборів в Україні. Парламентаризм в системі сучасної демократії.

Хвилі демократизації в сучасному світі. Умови та шляхи розбудови та зміцнення демократії в Україні.

РОЗДІЛ 2. Політика і держава.

Тема 2.1. Партії і партійні системи.

Історія виникнення політичних партій, генетична модель походження політичних партій за М. Дюверже. Політична партія у сучасному розумінні, її місце і роль у політичній системі. Функції політичних партій. Партійні системи, їх типологізація, переваги та недоліки. Політичні партії як невід’ємна складова частина механізму сучасної демократії. Класифікація політичних партій. Кадрові і масові політичні партії. Поняття виборів та виборчих систем. Типи виборчих систем, їх вплив на формування партійної системи. Мажоритарна і пропорційна виборчі системи. Риси та різновиди пропорційних виборчих систем. Особливості функціонування політичних партій у політичній системі конкретної країни. Політичні рухи, стадії розвитку політичних рухів за Є. Вятром. Типи рухів. Умови трансформації політичних рухів у політичні партії.

Тема 2.2. Політичні еліти і лідерство.

Питання еліти в історії політичної думки: античність, середньовіччя, новий час. Поняття та сучасні концепції політичної еліти. Підходи до визначення поняття еліти в сучасній науці. Політична еліта: в широку і вузькому значенні. Структура та функції політичної еліти. Типологія політичних еліт. Квазіеліта, протоеліта та контреліта. Механізми формування еліт, політичних еліт. Специфіка формування політичної еліти в тоталітарному, авторитарному і демократичному режимах.

Поняття політичного лідерства та його типологія. Сутнісні ознаки національного лідерства. Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.

Тема 2.3. Світові політико-ідеологічні доктрини та політична культура.

Поняття політичної свідомості, політичної ідеології та політичної психології. Функції політичної свідомості та ідеології. Політичний та ідеологічний плюралізм як важливі принципи функціонування сучасної демократії. Поняття політичного руху. Світові політико-ідеологічні доктрини та рухи.

Лібералізм як політико-ідеологічна доктрина. Політично-економічні принципи лібералізму. Ліберальна ідеологія в Україні та її представники. Консерватизм як політико-ідеологічна доктрина та суспільно-політичний рух. Сучасний неоконсерватизм. Консервативні політичні партії в Україні. Комуністична та соціал-демократична ідеологія: програмні засади, теорія та практика. Комуністичні та соціал-демократичні партії в Україні.

Поняття політичної культури, її основні концепції. Структура, функції та типологія політичної культури. Поняття патріархальної, підданської та активістської політичної культури. Громадянська культура як основа функціонування та розвитку демократії. Політична культура сучасної України, її амбівалентний характер. Вплив революційних потрясінь в Україні 2004 та 2013–2014 рр. на формування основ активістської політичної культури.

Тема 2.4. Міжнародна політика. Геополітика.

Міжнародні відносини і міжнародна політика у політичному житті суспільства. Сутність поняття та становлення і розвиток міжнародного права. Україна в міжнародних правових відносинах. Євроінтеграційна політика України: виклики та перспективи.

Предмет і об'єкт геополітики. Основні підходи до геополітичного структурування світу. Закон дуалізму стихій Суші і Моря. Сухопутна та Морська могутність. Глобалістика. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.

6.2. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Політика і суспільство

Тема 1. Політологія як наука. Історія світової політичної думки

- 1.1. Предмет, об'єкт, методи та основні завдання курсу.
- 1.2. Категоріальний і понятійний апарат.
- 1.3. Основні парадигматичні підходи в політології.
- 1.4. Політичні вчення Стародавньої Греції і Стародавнього Риму.
- 1.5. Специфіка політичної думки Середньовіччя.
- 1.6. Концепції природних прав, суспільного договору, народного суверенітету, правової держави у Новий час.

Тема 2. Влада і владні відносини

- 2.1. Політична влада: поняття, ознаки, концепції
- 2.2. Суб'єкти, об'єкти політичної влади
- 2.3. Засоби або ресурси влади
- 2.4. Шляхи завоювання політичної влади
- 2.5. Структура і функції політичної влади
- 2.6. Легітимність і легітимація влади.

Тема 3. Політична система суспільства

- 3.1. Поняття, структура та функції політичної системи суспільства.
- 3.2. Типологія політичних систем.
- 3.3. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем.
- 3.4. Теорії політичних систем Д. Істона, Г. Алмонда.

3.5. Розвиток політичних систем і їх взаємодія з іншими підсистемами суспільства.

3.6. Політична система України на сучасному етапі.

Тема 4. Держава як політичний інститут

4.1. Поняття, ознаки, структура держави.

4.2. Підходи до розуміння місця і ролі держави, її походження.

4.3. Форми державного правління та державного устрою.

4.4. Правова держава і громадянське суспільство.

4.5. Українська незалежна держава як результат політичного самовизначення українського народу.

Тема 5. Політичні режими. Особливості сучасної демократії

5.1. Поняття політичного режиму і його типи.

5.2. Сутнісні риси та умови формування демократичного, авторитарного й тоталітарного режимів.

5.3. Історичні моделі та сучасні концепції демократії.

5.4. Принципи та моделі демократії, виборчі системи та парламентаризм.

5.5. Політичний режим сучасної України.

5.6. Хвилі демократизації в сучасному світі.

РОЗДІЛ 2. Політика і держава.

Тема 6. Партії і партійні системи

6.1. Політична партія: поняття, ознаки, структура і функції.

6.2. Типи політичних партій.

6.3. Політична партія як інститут громадянського суспільства.

6.4. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні після Революції гідності.

6.5. Сучасні партійні системи і їх суть.

6.6. Виборчі системи: їх ознаки та різновиди.

Тема 7. Політичні еліти і лідерство

7.1. Поняття і особливості політичних еліт як суб'єктів політики та їх теоретичне обґрунтування.

7.2. Ознаки, структура та функції політичної еліти..

7.3. Функції і типологія політичних еліт.

7.4. Сутність, зміст, функції політичного лідерства та його типологія.

7.5. Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.

Тема 8. Світові політико-ідеологічні доктрини та політична культура

8.1. Поняття політичної ідеології і доктрини: сутність, суспільні функції, типологія

8.2. Сутність та еволюція лібералізму. Неолібералізм.

8.3. Консерватизм і неоконсерватизм: їх сутність та еволюція.

8.4. Соціалізм, соціал-демократизм, комунізм: спільне та відмінне, теоретичні засади, політична практика.

8.5. Націоналізм і релігійний фундаменталізм як політичні доктрини та їх сутність.

8.6. Фашизм та неофашизм.

8.7. Поняття політичної культури, її основні концепції. Структура, функції та типологія політичної культури.

8.8. Вплив революційних потрясінь в Україні 2004 та 2013–2014 рр. на формування основ активістської політичної культури.

Тема 9. Міжнародна політика. Геополітика

9.1. Міжнародні відносини і міжнародна політика у політичному житті суспільства.

9.2. Сутність поняття та становлення і розвиток міжнародного права.

9.3. Євроінтеграційна політика України: виклики та перспективи.

9.4. Предмет і об'єкт геополітики. Основні підходи до геополітичного структурування світу.

9.5. Закон дуалізму стихій Суші і Моря. Сухопутна та Морська могутність.

9.6. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.

7. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	конс	ср		лек	пр	конс	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Політика і суспільство										
Тема 1. Політологія як наука. Історія світової політичної думки.	12	2	2		8					
Тема 2. Влада і владні відносини.	12	2	2		8					
Тема 3. Політична система суспільства.	14	2	4		8					
Тема 4. Держава як політичний інститут.	14	2	4		8					
Тема 5. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.	12	2	2		8					
Розділ 2. Політика і держава										
Тема 6. Партії і партійні системи.	14	2	4		8					
Тема 7. Політичні еліти і лідерство.	12	2	2		8					
Тема 8. Світові політико-ідеологічні доктрини та політична культура.	12	2	2		8					
Тема 9. Міжнародна політика. Геополітика.	18	4	4	2	8					
Усього годин	120	20	26	2	72					

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Політологія як наука. Історія світової політичної думки.	2	
2	Тема 2. Влада і владні відносини.	2	
3	Тема 3. Політична система суспільства.	2	
4	Тема 4. Держава як політичний інститут.	2	
5	Тема 5. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.	2	
6	Тема 6. Партії і партійні системи.	2	
7	Тема 7. Політичні еліти і лідерство.	2	
8	Тема 8. Світові політико-ідеологічні доктрини та політична культура.	2	
9	Тема 9. Міжнародна політика. Геополітика.	4	
	всього	20	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Тема 1. Політологія як наука. Історія світової політичної думки.	2	
	Тема 2. Влада і владні відносини.	2	
	Тема 3. Політична система суспільства.	4	
	Тема 4. Держава як політичний інститут.	4	
	Тема 5. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.	2	
	Тема 6. Партії і партійні системи.	4	
	Тема 7. Політичні еліти і лідерство.	2	
	Тема 8. Світові політико-ідеологічні доктрини та політична культура.	2	
	Тема 9. Міжнародна політика. Геополітика.	4	
	всього	26	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Тема 1. Політика як соціальне явище.	8	
	Тема 2. Влада і владні відносини.	8	
	Тема 3. Політична система суспільства.	8	
	Тема 4. Держава як політичний інститут.	8	
	Тема 5. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.	8	
	Тема 6. Партії і партійні системи.	8	
	Тема 7. Політичні еліти і лідерство.	8	
	Тема 8. Світові політико-ідеологічні доктрини та політична культура.	8	
	Тема 9. Міжнародна політика. Геополітика.	8	
	всього	72	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Баранівський В. Ф. Політологія: підручник. Київ: НАУ, 2016. 235 с.
2. Black A. *A World History of Ancient Political Thought: its Significance and Consequences*. Oxford University Press, 2016. 257 p.
3. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: навч. посіб. 8-ме вид. К.: Центр навчальної літератури, 2019, 348 с.
4. Крупеня І.М. Політологія: навч. посіб. К.: Вид-во КиМУ, 2023. 312 с. (протокол №7 від 27.02.2023 р.).
5. Крупеня І.М. Дорога до миру: стратегії, угоди, формати, сценарії та формула миру Зеленського із 10 пунктів. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1(57). 2023. С. 34–42.
6. Крупеня І.М. Ідеологія рашизму як політичний феномен режиму путіна. Політологічний вісник : збірник наукових праць / голов. ред. В.Ф. Цвих; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Випуск 90. 2023. С. 132–144.
7. Капітоненко М.Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги-XXI, 2019. 272 с.
8. Кирилюк Ф.М. Історія політології. Підручник для вищих навчальних закладів. К. : Знання України, 2001. 535 с.
9. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.: Vivat, 2020. 256 с.
10. Матвеев С. А. Політологія / С. А. Матвеев, Л. С. Буланенко. Х. : Одиссей, 2018. 272 с.
11. Основи політичної науки: Курс лекцій / За ред Б. Кухти. Ч. 2. Політичні процеси, системи та інститути. Львів : Кальварія, 1997. 336 с.
12. Основи політичної науки: Курс лекцій / За ред Б. Кухти. Ч. 3. Політична свідомість і культура. Львів : Кальварія, 1998. 556 с.
13. Основи політичної науки: Курс лекцій за ред. Б. Кухти. Ч. 1: З історії політичної думки: від стародавності до наших днів / Б. Кухта, А. Романюк, М. Поліщук, Л. Старенька. Львів : Кальварія, 1997. 288 с.
14. Погорілий Д.Є. Політологія 100 питань – 100 відповідей. К.: Фірма «ІНКОС», 2018. 232 с.
15. Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України 2021. 182 с.
16. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. К. : Парламентське вид-во, 2022. 327 с.

17. Політологія: підручник / М. М. Вегеш та ін. ; ред. М. М. Вегеш ; 3-тє вид., перероб. і доповн. К. : Знання, 2018. 384 с.
18. Політологія : підручник / за ред. М. П. Требіна. Х. : Право, 2013. 416 с.
19. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2017. 406 с.
20. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко. К.: Генеза, 2004. 736 с.
21. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях: Навч. посібник / За ред. І.С. Дзюбка, І.Г. Оніщенко, К.М. Левківського, З.І. Тимошенко. К. : УФІМБ, 1999. 161 с.
22. Рудакевич О.М. Політологія. Лекції, семінари, самостійна робота. Вид. п'яте. Тернопіль: Астон, 2018. 304 с.
23. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
24. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія : підручник. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 451 с.
25. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи сучасної політології: Підручник для студентів ВУЗів. К.: Кондор, 2019. 354 с.
26. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. 2-е видання, виправ. і доповн. За наук. Ред. В.А. Гошовської. Київ : «Центр учбової літератури». 2019. 256 с.
27. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів, 2010. 462 с.
28. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Пер. з англ. М. Климчука. Київ, Основи, 2019. 376 с.
29. Dryzek John S., Honig B., Phillips A. The Oxford Handbook of Political Theory. Oxford University Press, 2019. 1678 p.
30. Mycoff Jason D. Working with Political Science Research Methods SAGE Publications. 2019. 160 p.

Допоміжні

1. Баранівський В. Ф. Політологія: Підручник. Київ : Національна академія управління, 2016. 236 с.
2. Babb J. A World History of Political Thought. Edward Elgar Publishing. 2018. 552 p.
3. Browning G.K. A history of modern political thought: the question of interpretation. Oxford University Press, 2016. 450 p.
4. Видрін Д. Еліта – це проблема будови суспільства. *Віче*. 2003. №5. С.43–45.
5. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна на зламі тисячоліть. Монографія. К.: Видавничий центр «Академія», 1999. 240 с.
6. Кресіна І. Толерантність як цінність політичної і правової культури. І. Кресіна. *Сучас. укр. політика*. Київ: Центр соц. комунікацій, 2011. Вип. 23. С. 149–161.

7. Лінецький Л. М. Деякі питання участі України у глобалізованому міжнародному світі / Л. М. Лінецький // *Сучасний політичний процес: стан та перспективи розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (XXVI Харк. політол. читання). Х., 2013. С. 84–86.
8. Лібералізм: Антологія / Упоряд. В. Лісовий, О. Проценко. Київ: Смолоскип, 2002. 1126 с.
9. Пояркова Т. К. Кризовий синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання: [Монографія] / Т. К. Пояркова. Суми : Університетська книга, 2015. 351 с.
10. Сухицька Н. В. Інтеграція України до Європейського Союзу. *Інформація і право*. 2012. № 3(6). С. 115–121.
11. Український націоналізм. Антологія, т. 2 / Упор. В. Рог Київ: Українська Видавнича Спілка ім. Юрія Липи, 2011. 352 с.
12. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. Переклад з англійської. К. : Основи, 1997. 838 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. URL: www.nbuv.gov.ua
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. URL: <http://www.library.lviv.ua/>
3. Національна історична бібліотека України. URL: <http://www.dibu.kiev.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>
5. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
6. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. URL: <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
8. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL: <http://www.ukrbook.net/>
9. Політологія. Підручники (учебники), лекції, функції політології, предмет політології. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-1.html>
10. Політологія. Навчальні матеріали онлайн. URL: <http://pidruchniki.com/politologiya/Page-2>
11. Бібліотека українських підручників. URL: <http://westudents.com.ua/predmet/>
12. The George C. Marshall European Center for Security Studies. URL: <https://www.marshallcenter.org/en>
13. Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем мира (СИПРИ). URL: <http://www.sipri.org>
14. Королівський інститут міжнародних відносин (Четем-Хаус). URL: <http://www.rila.org>
15. International Relations and Security Network. URL: <http://www.isn.ethz.ch>

- 16.«Европейская безопасность». URL: http://www.inion.ru/product/eurosec/Home_ES.htm
- 17.«Центральная Азия и Кавказ». URL: <http://www.ca-c.org/journal/>
- 18.Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
- 19.Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua/>
- 20.Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>

